

ПОНОВЛЕННЯ СТРОКУ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ ПІСЛЯ СМЕРТІ ГОЛОВИ ФГ

Для кого ця стаття: для спадкоємців, які пропустили встановлений законом строк для прийняття спадщини після смерті фізособи – голови фермерського господарства (далі – ФГ) або директора іншого сільгоспприємства (мав частку в статутному (складеному) капіталі).

Із цієї статті ви дізнаєтеся: якими є наслідки пропуску строку прийняття спадщини, як поновити цей строк та підготувати позовну заяву до суду.

За цією темою див. також «БАЛАНС-АГРО», 2017, № 20, с. 29.

Іноді трапляється, що спадкоємець не встигає у належний строк звернутися до нотаріуса, щоб прийняти спадщину. Тоді треба знати, як поновити такий строк. У консультації розглянемо процедуру поновлення строку для прийняття спадщини та поважні причини його пропуску.

Основне про прийняття спадщини

Щоб обрати найбільш дієвий шлях оформлення спадщини, варто попередньо проконсультуватися з адвокатом. Для визначення кращого алгоритму дій потрібно ознайомитись із конкретною ситуацією.

Основні аспекти спадкування викладено в Книзі шостій «Спадкове право» Цивільного кодексу (далі – ЦК).

Спадщина відкривається внаслідок смерті особи або оголошення її померлою (ст. 1220 ЦК). Спадкоємець має право її прийняти або відмовитись. Для прийняття спадщини слід звернутися до нотаріуса із заявою (ст. 1268, 1269 ЦК).

До складу спадщини входять **усі права та обов'язки**, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини (його смерті) та не припинилися внаслідок смерті. Тобто спадкоємець приймає спадщину спадкодавця цілком, як його статки, так і борги. Тому часто спадкоємці спочатку з'ясовують, що саме входить до спадкової маси померлого, а потім вирішують, приймати її чи ні.

Загалом прийняття спадщини можна визначити як волевиявлення спадкоємця, що засвідчує його згоду вступити у спадкові права.

Крім того, спадкоємець має право передумати і відкликати подану заяву про прийняття спадщини у такий самий шестимісячний строк. Але пам'ятайте, що цей строк не продовжується, якщо подано заяву, він є загальним для усіх звернень спадкоємців щодо спадщини (прийняття або відмови).

Факт спільного проживання із померлим встановлюється, зокрема, судом. Особа має звернутися до суду із заявою про встановлення факту постійного проживання зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, а не про встановлення факту прийняття спадщини (ч. 23 постанови Пленуму ВСУ від 30.05.08 р. № 7 «Про судову практику у справах про спадкування», далі – Постанова № 7).

Чи зобов'язані спадкоємці за свій кошт повністю повертати борги померлого?

Ні, такого обов'язку не встановлено. Загалом спадкоємці повинні задовольнити вимоги кредиторів померлого, однак тільки в межах вартості успадкованого майна (ст. 1282 ЦК). Тож вимагати від спадкоємців сплати боргів померлого можуть, але погашати їх будуть у розмірі, еквівалентному частині отриманого в порядку спадкування майна. Не більше і не менше.

Отже, кожен із спадкоємців задовольняє вимоги кредитора особисто, у розмірі, що відповідає його частці спадщини.

заяви про прийняття спадщини після встановленого строку. Письмова згода викладається у довільному вигляді;

- **варіант 2** – звернутися до суду із позовом про поновлення строку для прийняття спадщини, призначення додаткового строку.

Розглянемо докладніше другий варіант.

Поновлення строку через суд

Особа готує **позовну заяву до суду** самостійно або звертається до юриста, адвоката. Відповідачем у цій справі вказують інших спадкоємців, а якщо їх немає – селищну, сільську, місцеву раду за місцем смерті спадкодавця.

Такі справи підсудні **місцевим загальним судам** (районні, міськрайонні, міські, районні у місті суди) за місцем знаходження майна або основної його частини, якщо такі позови виникають щодо нерухомого майна (лист ВССУ з розгляду цивільних і кримінальних справ від 10.07.12 р. № 6-47/0/9-12).

Наприклад, фізособа померла у Харкові, основна частина нерухомого майна розташована у Жовтневому районі цього міста. Усі спадкоємці відмовились від прийняття спадщини, а один пропустив строк звернення. Тоді він подає позов до Жовтневого районного суду м. Харкова, у якому відповідачем указує Харківську міську раду.

При цьому суд вирішує питання надання додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини, а не питання визнання за особою права на спадщину.

неперекорними, істотними труднощами для спадкоємця на вчинення дій із прийняття спадщини.

Суди визначають такі поважні причини, як тривала хвороба, перебування тривалий час за межами України, відбування покарання у місцях позбавлення волі, перебування на строковій службі тощо. Зрозуміло, що ці причини слід підтвердити письмовими документами відповідних органів.

Зверніть увагу! У разі спадкування частки учасника підприємницького товариства, у тому числі ФГ, спадкується саме право на частку в статутному (складеному) капіталі, а не право на участь (ч. 9 Постанови № 7). Тож спадкоємці фізособи – голови ФГ, який мав частку в складеному капіталі, успадкують таку частку згідно із заповітом або законом.

Окрім поважних причин суд також роз'яснює причини, які **не можуть бути визнані поважними**, зокрема (п. 2 листа ВССУ з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16.05.13 р. № 24-753/0/4-13):

- юридична необізнаність позивача стосовно строку та порядку прийняття спадщини;
- необізнаність особи про наявність спадкового майна;
- непрацездатність;
- похилий вік;
- несприятливі погодні умови;
- незнання про існування заповіту;
- відсутність коштів для проїзду до місця відкриття спадщини;
- установлення судом факту, що має юридичне

Судова практика із цього питання дещо різниться, тому однозначно сказати, коли вдасться поновити строк, а коли справа буде програшною, майже нереально. Точніше зможе підказати адвокат із спадкового права після вивчення матеріалів справи та з'ясування конкретних причин пропуску строку.

Поради щодо підготовки позову

Під час підготовки позову варто врахувати:

- ст. 175 Цивільного процесуального кодексу, яка визначає вимоги до наповнення та вигляду позовної заяви;
- наявність у нотаріуса спадкової справи;
- отримання на адресу позивача (спадкоємця) від нотаріуса постанови про відмову в учиненні нотаріальних дій або видаванні свідоцтва про права власності на спадкове майно через пропуск строку. Тобто перед зверненням до суду позивач має зібрати офіційні дані про те, що він прогавив строк звернення для прийняття спадщини, та долучити їх до заяви. Інакше суд поверне позовну заяву;
- докази поважності обставин, через які пропущено строк прийняття спадщини.

За результатами розгляду справи суд приймає рішення про задоволення позову чи про відмову в його задоволенні повністю або частково щодо кожної із заявлених вимог. Загалом після позитивного вирішення справи позивачу необхідно отримати в канцелярії суду **рішення, яке набрало законної сили**, та передати його нотаріусу, у якого заведено спадкову справу. Отже, строк поновлено, і тепер нотаріус не відмовить в оформленні вашої частини спадщини, а видасть **свідоцтво** про право на спадщину.

ВИСНОВКИ

Спадкоємцю надається шість місяців із часу відкриття спадщини, тобто дня смерті особи, для подання заяви про прийняття спадщини. Прийняття спадщини – це волевиявлення спадкоємця, що засвідчує його згоду вступити у спадкові права. У спадок отримуються права та обов'язки померлого. Спадкоємці повинні задовольнити вимоги кредиторів померлого, однак тільки в межах вартості успадкованого майна, тому немає чого хвилюватися.

Якщо спадкоємець не встиг протягом шести місяців прийняти спадщину, то він втрачає право на її прийняття. Але тоді він може або отримати письмову згоду інших спадкоємців, що прийняли спадщину, на подання нотаріусу заяви про прийняття спадщини після встановленого строку, або звернутися до суду із позовом про поновлення такого строку. Аби отримати позитивне рішення суду, позивачу слід довести поважність причин пропуску строку. Поважними є причини, пов'язані з об'єктивними, непереборними, істотними труднощами для спадкоємця на вчинення дій із прийняття спадщини.